

ไหว้เทวดา

-----ผศ.อวยชัย ผดุงามาศ

รongsหัวหน้าคณะวิชาคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์

วิทยาลัยครูภูเก็ต

๑ เมษายน ๒๕๒๓

เทศกาลที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของ**ชาวจีน**คือเทศกาลไหว้เทวดา เป็นการไหว้เทวดาผู้ยิ่งใหญ่บนท้องฟ้าพิธีมีในวันถัดจากวัน**ตรุษจีน** ไป ๙ วัน พิธีจะเริ่มตั้งแต่หลังเที่ยงคืนของวันที่ ๘ (ไชยโป๊ย) เป็นต้นไป จนรุ่งเช้าวันที่ ๙ (ไชยก่า) เดิมทีประเพณีนี้มีเฉพาะชาวจีนฮกเกี้ยนเท่านั้น ต่อมาได้แพร่หลายในหมู่ชาวจีนทั่วไป เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องดีมีสิริมงคลแก่ตน ของที่ไหว้จำนวนมากน้อยแล้วแต่ฐานะของตน ของที่สำคัญได้แก่ รูป เทียน อ้อย ทั้งต้น (มีใบด้วย) ๑ คู่ กระดาษเงิน กระดาษทอง ทั้งแผ่นใหญ่และแผ่นเล็ก กระดาษรีว ๑ คู่ น้ำตาลที่ทำเป็นขนมรูปสัตว์ต่าง ๆ ไก่ตอน ๑ ตัว (มีขนเสียบไว้ที่ขน ๓ เส้น) หมี่เส้นเหลือง หมู ปู ปลาหมึก ไข่เป็ด หรือปลา รวมแล้วก็ได้ ๕ อย่าง จัดที่เดียวกัน ๒ ที่ ไชโก ๒ ที่ ที่ละ ๑๒ ฟอง ผักแห้ง ได้แก่ เห็ดหูลิง ฟองเต้าหู ดอกไม้จีน บะหมี่ หมี่สั่ว เห็ดแห้ง เต๋เลี้ยว ได้แก่ ของจับจ่ายที่รับประทานกับชาวจีน ขนมเข่ง ๒ ที่ ขนมถั่วพยุ ๒ ที่ ขนมเตาตะขาบ (อังก้าน) ขนมเตากลม (อังก้อ) ขนมเตา (อังกู) อย่างละ ๒ ที่ น้ำชาพร้อมแก้ว ๙ ใบ สุราพร้อมแก้ว แต่งโม ๒ ผล ส้มเขียวหวาน ๒ ที่ สับปะรด ๒ ผล กล้วยน้ำว้า ๒ หวี องุ่น ๒ ที่ ผลไม้ ๕ อย่างนี้จะจัดรวมกันเป็น ๒ ที่ก็ได้

เหตุที่ชาวจีนมีประเพณีไหว้เทวดาก็เพื่อรำลึกถึงเทวดาชื่อ องค์เดียวเทียนชื่อของชาวฮกเกี้ยน เพราะองค์เดียวเทียนชื่อเมื่อยังมีชีวิตอยู่ มีความเก่งกล้าสามารถในด้านโหราศาสตร์มาก เคยทำนายทายทักชะตาบ้านเมือง และบุคคลสำคัญถูกต้องตลอด มาสิ้นชีวิตในวันถัดจากวันตรุษจีนไป ๙ วัน แล้วได้ไปเกิดเป็นเทวดา ชาวฮกเกี้ยนจึงเคารพกราบไหว้ตั้งแต่นั้นมา

อีกทางหนึ่งกล่าวว่า ครั้งหนึ่งชาวมณฑลฮกเกี้ยนถูกข่มเหงรังแกจากบุคคลกลุ่มหนึ่งที่แต่งกายคล้ายทหารเที่ยวป่าวประกาศว่าจะทำการปราบโจร ที่หนีหลบซ่อนอยู่ในตำบลหนึ่งของมณฑลฮกเกี้ยน แต่ปรากฏว่าบุคคลเหล่านั้นเหยียบย่างเข้าไปในหมู่บ้านใดจะฆ่าข่มขืน และขโมยข้าวของเสียเองอย่างเหี้ยมโหด ประชาชนต่างอพยพหนีภัยจากบุคคลในเครื่องแบบกันจ้าละหวั่น มีชาวมณฑลฮกเกี้ยนตำบลหนึ่งหนีไปซ่อนอยู่ในไร่ถั่วขนาดใหญ่ที่ไปนาที่บ และขออ่อนวอนเทวดาให้ช่วยคุ้มครองปกป้องภัยให้แก่ตนด้วย จะจัดพิธีกราบไหว้ให้ ปรากฏว่าชาวตำบลนั้นมีได้รับอันตรายใด ๆ เลยจริง ๆ พวกเขาจึงจัดงานเฉลิมฉลองกราบไหว้ เป็นการขอบคุณเทวดาที่ช่วยให้ปลอดภัย วันนั้นตรงกับวันที่ ๙ หลังจากตรุษจีนแล้ว ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าพิธีไหว้เทวดานั้นต้องมีต้นอ้อยเป็นสัญลักษณ์ ประดับอยู่ที่โต๊ะบูชาอยู่เสมอ

บางท่านเล่าว่า มีกษัตริย์แห่งแคว้นหนึ่งของจีน (ไม่ปรากฏพระนาม) พระองค์หนึ่งได้หนีภัยสงครามเข้าไปอยู่ในไร่ถั่ว และได้ทรงอธิษฐานให้เทวดาช่วยคุ้มครองให้พ้นจากเงื้อมมือข้าศึก ปรากฏว่าหาพระองค์ไม่พบจริง ๆ ครั้นเมื่อพระองค์ได้เป็นกษัตริย์อีกครั้งหนึ่งก็ทรงรำลึกถึงบุญคุณของเทวดาที่ได้ให้ความคุ้มครอง จึงรับสั่งให้จัดพิธีไหว้เทวดาขึ้น ในวันที่พระองค์หนีภัยในครั้งนั้นทุกปี (หลังจากวันตรุษจีนแล้ว ๙ วัน) จึงเป็นประเพณีแต่นั้นมา

ย ไหว้พระจันทร์

ชาวจีนหญิงมักร้อยตามประสาหญิง เพื่อจะได้เป็นแม่บ้านที่ดีต่อไป เมื่อออกมาทำพิธี**ไหว้พระจันทร์**ก็จะเอาผลงานที่เย็บปักถักร้อยของตนมาตั้งแสดงไว้ข้าง ๆ โต๊ะบูชา เป็นการรอดฝีมือกันกลาย ๆ และจะพยายามทำให้ สวย ๆ มีจำนวนมาก ๆ พร้อมกันนั้นตนเองจะได้ออกอวดโฉมพร้อมกันไปด้วยในตัว ให้นุ่ม ๆ ที่เที่ยวเตร่ชมอยู่ได้พบเห็น และขณะที่ไหว้เทวดาหญิงสาวมักจะตั้งจิตอธิษฐานให้เทพเจ้าแห่งดวงจันทร์ ช่วยให้เราพบคู่ครองที่ดีมีคุณธรรมบางแห่งอาจจัดให้หญิงสาวแข่งขันกันเอาถ้วยสนเข็ม หรือเย็บปักถักร้อยบางอย่างด้วย ใครก็เสร็จก่อนแสดงว่าเก่งฉลาด เทพเจ้าแห่งดวงจันทร์ให้ความฉลาดมา

ส่วนอีกทางหนึ่ง ตามตำนานกล่าวว่ามีโบราณ พวกแมนจูเรียได้เข้ามาถูกรานจีนสามารถควบคุมคนจีนไว้ได้ และให้ทหารควบคุมดูแลครอบครัวคนจีน ๑๐ ครอบครัวต่อทหาร ๒ คน (บางท่านว่า ๓ ครอบครัว ต่อทหาร ๑ คน) นอกจากนี้ยังให้ชาวบ้านเลี้ยงดูทหารที่มาควบคุมดูแลนั้นให้ดี ไม่ให้อ้วนหรือผอมเกินไป (ทุก ๑ เดือนจะมีคนมาชั่งน้ำหนักทหารเหล่านั้น) มิฉะนั้นจะถูกลงโทษ และชาวบ้านยังถูกบังคับอีกหลายเรื่อง เช่น จำกัดเครื่องใช้พวกของมีคมทุกอย่าง ได้แก่ มีดให้มีได้ ๑ เล่มต่อ ๑๐ ครอบครัว และไม่ให้อั้วบ้านใด แต่จะล่ลามมีดด้วยไขว้กลางกลุ่มบ้านนั้น เวลาจะใช้ต้องไปไขว้มีดที่ถูกล่ลามไขว้อยู่ ทั้งนี้ก็เพื่อไม่ให้ชาวจีนมีอาวุธคิดปฏิวัติได้ เท่านั้นยังไม่พอนำใจผู้ชายจีนจะถูกโกนศีรษะไว้หางเปีย เพื่อป้องกันเวลาหนึ่งจะได้จับหางเปียมารวมไว้ด้วยกัน ส่วนผู้หญิงจีนจะถูกผูกข้อเท้ามีเครื่องหมายติดอยู่เพื่อให้แตกต่างจากพวกแมนจูเรีย ทหารที่มาควบคุมดูแลนั้นเล่าจะคอยสอดส่องมิให้ชาวจีนชุมนุมหรือติดต่อกันได้ การติดต่อกันทุกอย่างจะต้องผ่านทหารเหล่านั้น จากการที่ถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพอย่างมางนี่เอง ทำให้ไปปฏิบัติครุ่นอยู่ตลอดเวลา จึงเกิดผู้ฉลาดคิดจะส่งข้อความการปฏิวัติลับไปเสียจากแผ่นดิน ด้วยการออกอุบายทำขนมขึ้นอย่างหนึ่งเรียกว่า โ ตงชีวเปี้ยะโ เป็นรูปกลม ๆ ข้างในเขียนข้อความนัดวันปฏิวัติคือ วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ตามแบบจีน ขนมนี้แจกจ่ายไปทั่วเมืองโดยที่พวกแมนจูเรียมิได้สงสัย

เพราะเข้าใจว่าเป็นขนมที่ชาวจีนทำขึ้นสำหรับไหว้พระจันทร์ ปรากฏว่าประชาชนพร้อมใจกันปฏิบัติขับไล่พวกแมนจูเรือออกไปได้สำเร็จ ในวันนั้นเอง ด้วยเหตุนี้จึงได้ถือเอาวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ เป็นวันไหว้พระจันทร์ตั้งแต่นั้นมา

ดังนั้นของที่ทำพิธีไหว้พระจันทร์ในสมัยต่อมา นอกจากมีธูปเทียนเป็นหลักแล้วขนมที่ขาดไม่ได้ก็คือ โ ต่งชิวเปี้ยะโ (ซึ่งตามปกติจะไม่ทำ และร้านจำหน่ายก็จะไม่ทำจำหน่าย) นอกจากนี้มีพวก อาหาร คาว หวาน ผลไม้ กระดาษเงิน กระดาษทอง จุดลูกประทัด ของเหล่านี้จำนวนมากน้อยเท่าไรก็ขึ้นอยู่กับฐานะของแต่ละครอบครัว ส่วนเครื่องสำอางของผู้หญิงหรือผลงานด้านเย็บปักถักร้อยนั้น ด้วยภาวะสังคม และเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปของเหล่านี้ก็ลดจำนวนลง หรือแทบจะไม่มีเลยก็ได้ และการทำพิธีไหว้ก็ได้เฉพาะเจาะจงไปว่าผู้หญิงเท่านั้น อาจจะเป็นทุกคนในครอบครัวก็ได้ เพราะเป็นเรื่องสตรีมงคลไม่มีเสีย อาจจะต้องเสียค่าใช้จ่ายบ้างเท่านั้น

หมายเหตุ

รายละเอียดของเทศกาล [ตรุษจีน](#) ไหว้เทวดาและ [ไหว้พระจันทร์](#) เก็บความมาจากคำบอกเล่าของคุณเด็กเซ่ง แซ่อึ้ง คุณลู๋หอง แซ่ตัน คุณเจ็งศักดิ์ ละออจจินดา [คุณประสิทธิ์ ชินการณ](#) คุณกิม แซ่หอง (แป๊ะกิมปักซ์ไต๋) นิตยสารบีอาร์ บางกอกกรี๊ดเดอร์ส มีนาคม ๒๕๑๖ และ [ชัยพฤกษ์](#) ฉบับ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๘

ย